

Vlast u Hristovoj Crkvi.

Dr. Fra A. Guberina.

Dr. Jakšić je napisao u »Hrišć. Životu« (g. IV. br. 9—12; g. V. br. 1—2) dugi članak o rimskome primatu. G. pisac na uvodnom mjestu ističe potrebu crkvenog jedinstva, priznaje zasluge papa za civilizaciju Europe, divi se socijalnoj i političkoj moći kat. Crkve. Upozoruje, da je osobito danas, kada je auktoritet vlastodržaca pod silom demagogije propao, potrebno crkveno jedinstvo, koje će da popravi ono, što je porušeno. »Crkva će Hristova«, poručuje pisac, »pobijediti, ali koliko će žrtava morati podnijeti kršćanstvo, dok Istina pobijedi!?!« (str. 382).

G. je pisac uvjeren, da istina, koja će pobijediti, ne će nikada biti istina, koju ispovijeda rimska Crkva. Da to dokaže, za to je i napisao ovaj dugi članak. Vrijedno se osvrnuti na nj najviše za to, što su u njemu sintentizirani gotovo svi argumenti i metode pravoslavnog bogoslovlja protiv rimskog prvenstva. Članak nema individualne note, ali je njegov pisac spreman i patristično naobražen. Uza sve to, dokazi pravoslavnog bogoslova g. dr. Jakšića nijesu dokazali, da Hrist nije osnovao papinstva.

I.

Dr. Jakšić citira in extenso dekrete vatikanskog sabora o primatu Petrovom i papinom. (Str. 491—6). Sve njihove argumente pravom svada na tri i to: Mat. 16, 18—19; Iv. 21, 15—18; Luc. 22, 23. G. kritičar se dao na posao, ne bi li oduzeo svaku važnost ovim dokumentima. Da obescrijepi dokaz iz Mat. 16, 18, daje mu poznato tumačenje pravoslavnih bogoslova: da je stijena o kojoj ovdje Hrist govori, ne Petar, nego njegova vjera, Mat. 16, 19, pak se ne odnosi na samoga

Petra, već na sve apoštole, kojima da je Hrist rekao »kojima odriješite grijeh, biti će odriješeni, kojima zadržite, biti će zadržani« (str. 497).

I. Ova općenita eksegeza pravoslavnih teologa nema upravo nikakova ni eksegeškog ni bogoslovnog — osim nešto patrističnog — temelja. Cijeli tekst Mat. 16, 18—19 supponira, da je Hrist htio Petra nagraditi za njegovu vjeroispovijest. Ako bi vjera Petrova, kao takova bila stijena Crkve, tada ne znamo, zašto je Hrist promijenio ime Šimuna u Petar? Šimun je nazvan »stijenom« još mnogo prije epizode u Filipi Cezarejskoj, pa ne znamo, po kojem nam se hermeneutičnom pravilu Mat. 16, 18 zabranjuje vidjeti aluziju na Iv. 1, 42? Promjena bi Šimunova imena u pravoslavnom tumačenju Matth. 16, 18 bila promašena, jer nije samo Šimun bar Jona vjerovao u Božanstvo Hristovo, nego svi apoštoli, a danas i svi kršćani.

Pravoslavna eksegeza Mat. 16, 18 ruši cijelu Crkvu u koliko je društvo. Veli se: Vjera je Petrova stijena Crkve. Koja vjera? Ona u Hristovo Božanstvo. Nu tada više nemamo Crkve! Jer tko će da kontrolira, tko vjeruje u Hristovo Božanstvo? Tko će nam posvjedočiti, da riječi Petrove doista ispovijedaju Božanstvo Hristovo, pogotovo u smislu nicejske definicije¹? Ako je vjera Petrova temelj Crkve, onda je pogrešno govoriti da je nicejski sabor definirao nauku u Hristovo Božanstvo. Jer kako mogu, da oni, koji stoje na tom temelju — biskupi — učvršćuju sam temelj? Vjera je nešto individualnoga i skroz nutarnjega i ne može da bude temelj jedne vanjske organizacije. Kad bi vjera bila temelj Crkve, tada zbor biskupa ne bi mogao ni u jednoj vjerskoj stvari da debatira. Čim bi nastala jedna vjerska sumnja tim bi eo ipso bila porušena zgrada, jer se temelj raspolovio. Onaj, koji bi se i materijalno ogriješio o vjeru, već eo ipso ne bi bio član Crkve. Vjera je čin razuma i volje. Vjera u Hristovo Božanstvo jest misterij. Ta se vjera mora primiti od drugoga. Petar ju je dobio neposredno od Boga. Petar je umro. Od koga da je prime drugi vjernici?

¹ Mnogi pa i katolički eksegete misle, da se riječi Petrove više odnose na Hristovo mesijanstvo, nego na njegovo Božanstvo.

Neposredno od Boga ne. Mi i pravoslavni učimo, da primamo vjeru od Crkve, dakle je nelogično tvrditi, da može biti temelj Crkvi vjera, koju od Crkve primamo. Za ljude je prije Crkva, pa onda vjera. Ako pravoslavni bogoslovi i dalje ustraju u svojoj eksegezi Mat. 16, 18 onda se logički stavljaju na stanovište protestanata, koji niječu svaki hierarhijski oblik Crkve.

Dr. Jakšić tvrdi, da riječi Hristove Mat. 16, 19 ne gleda kao na nekakvo njemu (Petru) prinadležno pravo, jer je ta vlast bila data i svima ostalim apoštolima, kada im je Gospodin rekao: »Jer vam kažem zaista: štogod svežete na zemlji bit će svezano na nebu i štogod razriješite na zemlji, bit će razriješeno na nebu« (Mat. 18, 18).¹ Dr. Jakšić je s drugim pravoslavnim bogoslovima zaboravio upozoriti, da je Hrist s a m o m e Petru rekao: »Dati ću Tebi ključeve kraljestva nebeskoga«. Kao razjašnjenje ovim riječima dolaze riječi: »Štogod svežeš itd. Isusove riječi Mat. 18, 18 upravljene svima apoštolima, vezane su uz riječi, o službi, koju Crkva ima, da oprašta grijeh. Hrist kod Matth. 18. 18 upućuje svoje učenike, kako da se vladaju, kad vide, da je njihov brat sagriješio. Poslije neuspjele privatne opomene, neka javi Crkvi; a ako i nju ne posluš, neka bude kao poganin. Zašto slijedi ova kazna? Eto zato, jer onomu, komu Crkva nije oprostila grijeha, ni Bog ne oprašta, jer: Zaista vam kažem etc. Dakle je jasno, da Hrist ovdje govori o vlasti svoje Crkve, ali u prvom redu o vlasti in foro sacramentali.

Sasvim je druga stvar sa Matth. 16, 19. Riječi: Štogod svežeš i t. d.« vežu se uz misli izrečene riječima: »Tebi ću dati ključeve etc.« Ovo je hebraizam i znači onu vlast, koju vladar ili domaćin ima nad svojom državom ili obitelji. Ova je vlast monarhična. U Isusovo je doba monarh bio apsolutni gospodar u državi. Prisposoba je uzeta iz staroga zavjeta. Prorok nam Izaija govori, kako je Gospodin zaprijetio Sobni (nadstojniku hrama ili kraljskog dvora), da će ga svrći s vlasti, a na njegovo mjesto postaviti Elicijama: »I tvoju ću mu vlast dati u ruke... I metnut ću mu ključ od doma Davidova na rame: kad on otvori, nitko ne će zatvoriti, i kad on zatvori, ne će nitko

¹ Str. 497.

otvoriti« (Is. 22, 19—22). Sobna, a poslije njega Eliciam, imali su u kraljskome dvoru onu istu vlast, koju je imao David, a ta se vlast označivala vlašću ključeva. Njegova je vlast bila općenita, prostirala se na svu vlast doma.

Ako dakle Hrist obećaje Petru, da će on, pošto su mu dati ključevi kraljevstva, moći sve odriješavati i razvezivati na zemlji, to Matth. 16, 19 mora imati jedno isključivo značenje, koje se ne može drugome aplicirati, nego samo onome, koji ima ključeve. A taj je je d i n i Petar. Riječi dakle Hristove Matth. 16, 19 znače, da je d i n i Petar među svim učenicima ima monarhičnu vlast u Crkvi i da njegovo »odriješivanje i zavezivanje« ima mnogo veći opseg, nego »odriješivanje i zavezivanje«, koje je Hrist Matth. 18, 18 obećao svima apoštolima.

Matth. 18, 18 ne protivi se ništa kat. tumačenju Matth. 16, 19. Ono naime govori u prvom redu o vlasti apoštola odriješivanja i zavezivanja in foro sacramentali; a i katolička dogmatika izrično uči, da su svi biskupi quoad potestatem ordinis među sobom apsolutno jednaki.

Poslije svoga uskrsnuća, onda, kada je davao konačni ustav svojoj Crkvi, Hrist je još jasnije istakao razliku, koju je On sam postavio između »odriješivanja i zavezivanja« apoštola i Petra. Kada se prvi puta apoštolima ukazao, reče im: »Primitite Duha Svetoga, kojima oprostite grijehe, biti će oprošteni, i kojima zadržite, zadržat će se« (Iv. 20, 22). Ovdje su svi apoštoli prisutni i ne pravi nikakove razlike među njima: On daje svima jednaku vlast »odriješivati i zavezivati«, slično kao i kod Matth. 18, 18.

Naprotiv: i na Tiberijadskom su jezeru prisutni apoštoli; i tu Hrist govori o vlasti u svojoj Crkvi, ali među svima njima Petru s a m o m e veli: »Pasi ovce moje, pasi jaganjce moje« (Iv. 21, 15—18), isto, kao što je i s a m o m e Petru dao ključeve kraljevstva, a u njima vlast »odriješivati i zavezivati«.

2. Dr. Jakšić, da pobije kat. tumačenje Iv. 21, 15—18, donosi osim patrističnog i neki filološki dokaz, koji je izmislio ruski bogoslov Florenskij (str. 533—4). Prema Florenskome Petar je svojim zanijeanjem izgubio onu drugarsku ljubav, koju je kao učenik Hristov prije zanijeanja imao. Hrist je vjerovao, da Petar, i ako je izgubio onu drugarsku, prijateljsku

ljubav prema Njemu, ipak nije izgubio onu opću, čovječansku i zato On prva dva puta ne pita Petra: *φιλεῖς με*, nego *ἀγαπᾷς με*, jer *φιλεῖν* označuje drugarsku, intimnu ljubav, dok *ἀγαπᾷν* onu općenitu, čovječansku. Petar tobože ne bi bio razumio, zašto ga Hrist apostrofira sa *ἀγαπᾷν*, jer je bio duboko uvjeren o svome *φιλεῖν*. I tek kad je treći put Hrist upotrebio izraz *φιλεῖς με*, Petar bi bio razumio Hristov ukor. Na to se apoštol ražalostio i s uvjeravanjem Hristu odgovorio, da ga ljubi.

Ovo tumačenje nije nemoguće. No ja ne znam, kakovu ono vezu ima s Petrovim primatom. I onda kada je Hrist upotrebio i *ἀγαπᾷν* kao i *φιλεῖν*, na Petrov odgovor, da ga ljubi, on mu odgovara: *βόσκει τὰ ἀρνία μου, βόσκει τὰ πρόβατά μου*. Ili zar misli dr. Jakšić, da kat. teolozi vide Petrov primat u riječima Hristovim: Ljubiš li me, Petre? Ako tako misli, vara se. Mi polažemo snagu našeg argumenta na odgovor Hristov: *βόσκει τὰ ἀρνία μου*. I pravom. Hrist je jednom usporedio sebe sa pastirom, koji ima svoje stado. Kod Iv. 10, 1—15 Hrist veli, da je On dobri pastir, da On ima svojih ovaca i da Ga one slušaju. Ovdje nam se Hrist pojavljuje kao suveren, nikomu ne odgovorni pastir, vladar, pa zato kad On drugom zgodom veli Petru: »Pasi ovce moje, pasi jaganjce moje«, jasno je, da je On na Petra prenio sve ono, što je On dosada bio t. j. Pastir.

3. Treći argumenat vatikanskih otaca jest Luc. 22, 32. Dr. Jakšić pobija kat. tumačenje Luc. 22, 32 veleći, da je Hrist za to molio za Petra, jer je predviđao osobni pad Petrov (str. 535).

Što je s ovim dokazano? Je li dokazano, da molitva Hristova nije išla k tome cilju, da Petar, kada već uzme crkveno kormilo u svoje ruke, ne izgubi Hristovu vjeru? Ni pad Petrov ne dokazuje, da je Petar izgubio vjeru u nadnaravnost Hristove nauke. Petar je i pri zanižkanju vjerovao, da je Isus ono, što Ga je ispovijedio u Filipi Cezarejskoj, ali je slaboća njegova karaktera zanižkala ne Hristovo Božanstvo, nego da Ga poznaje. To nam dokazuje naglo Petrovo pokajanje.

Isus poručuje Petru, da učvršćuje svoju braću. U čemu? Hrist veli: »Ja sam za Tebe molio, da ne smalakše Tvoja vjera... a Ti utvrđuj svoju braću...« Paralelizam je jasan. Hrist se moli za Petra, a Petar mora da utvrđuje braću. On će

utvrđivati braću u onome, što je kod njega neslomljivo, a to je Petrova vjera, za čiju se čvrstoću sam Hrist molio (Lagrange, *Evangile selon saint Luc*, p. 532).

Spomenuti teksti pobijaju tvrdnju dr. Jakšića, da sv. Pismo ne poznaje prvenstva među apostolima. G. kritičar može navoditi, koliko hoće pasusa iz sv. Pisma, u kojima Hrist zabranjuje učenicima međusobno natjecanje, preporučuje poniznost. »Tko hoće da bude među vama prvi, biti će vaš sluga«, znademo i mi za to. A i kat. asketika načelo kršćanske poniznosti baš najviše i preporučuje onima, koji su »prvi«. Ali, ako ih je Hrist nazvao »prvim«, mi ne smijemo u ime lažne poniznosti tražiti od njih, da se odreknu i pogaze svoje »prvenstvo«.

Dr. Jakšić, kao i svi pravoslavni bogoslovi, vide najjači dokaz protiv vidljivog primata u tome, što nas objava jasno uči, da je Hrist glava Crkve. Ova je argumentacija s pravoslavnog ekleziološkog stanovišta nerazumljiva. Je li Crkva vrhunaravno društvo? Jest, odgovara se. Je li vidljiva? Odgovara se jesno. Ako je vrhunaravno društvo, mora imati i glavu, koja je per naturam suam vrhunaravna. Jasno je, da ta glava ne može da bude jedno naravno biće, ono mora biti vrhunaravno. A to je biće Hrist. U tome se slažemo.

Ako je Crkva i vidljivo društvo, mora imati i vidljivi vrhovni auktoritet. I u tome se slažemo.

Razilazimo se samo, kada određujemo subjekt te vlasti. Pravoslavni vele, da je to općeniti sabor, a mi: rimski biskup. Tko je taj, koji će ustvrditi, da zbog toga, jer je Hrist vrhunaravna glava Crkve, radi toga nije moguće, da papa, jer je čovjek, bude glavar vidljive Crkve? Dok u isti čas to, što je Hrist vrhunaravna glava Crkve, ništa ne smeta, da skup smrtnih i vidljivih ljudi bude vrhovna vlast u vidljivoj Crkvi? Nikakova logika na svijetu ovakovo rezonovanje ne može da primi!

II.

Valjda je g. Dr. Jakšić i sam uvidio, da zdrava eksegeza Matth. 16, 18—19; Iv. 21, 15—18; Luc. 32, 22 stoji u očitoj protinbi s pravoslavnom naukom o crkvenom prvenstvu. Zato se

kud i kamo više zaustavio na citatima sv. otaca, nego na doslovnom tumačenju spomenutih mjesta.

Ova metoda nije znanstvena. Valja prije svega ustanoviti doslovni smisao Hristovih riječi i tek onda mogu navodi sv. otaca služiti kao razjašnjenje i b o g o s l o v n a p o t v r d a. Sve kad bi g. Dr. Jakšiću i uspjelo da dokaže, da su stari kršćanski pisci Matth. 16, 18—19; Iv. 21, 15—18; Luc. 32, 22 i shvaćali na pravoslavnu, to ipak ništa ne bi prejudiciralo katoličkoj nauci o primatu. Mi se oslanjamo na riječi Hrista. Takova što stvaralo bi teškoću nauci o nepogrešivosti crkvene predaje. Crkvenu tradiciju smatraju pravoslavni kao i mi neprevarljivom. Zato je neuputno, da pravoslavni bogoslovi, htijući pobiti kat. nauku, stvaraju poteškoću samima sebi. Nu hvala Bogu, mi možemo dokazati, da uza sve citate g. kritičara, ipak patristična predaja uči primat Petrov i papin u Crkvi Hristovoj.

1. Pogreška je mnogih pisaca, što ne luče dobro kod sv. otaca učenjaka, bogoslova od otaca svjedoka. Sv. otac bio on, koji mu drago, kad tretira jedno bogoslovsko pitanje, samo toliko nas veže, koliko svoje tvrdnje dokaže. On je tu učenjak, a nipošto svjedok. Kad velimo: sv. su oci neprevarljivi, onda razumijemo, da su neprevarljivi samo onda, kada nam izlažu jednu nauku, koju su oni usmeno dobili od svojih preda. Svaka vjerska istina, o kojoj sv. oci pišu, sadrži u sebi sadržaj objavljene istine kao takav, i suviše dokaze, bilo filozofske bilo bogoslovske, za rečenu istinu. Istina je, da ima nekih pasusa sv. pisma, koje svi sv. oci jednoglasno iznose za potvrdu neke vjerske istine. U ovome slučaju mi treba da ispitamo, da li su sv. oci naučili od Crkve, da se taj i taj tekst ne može tumačiti, nego tako i tako ili su oni do toga došli svojim naravnim sudom. U prvom slučaju kat. bogoslovu nije dopušteno odustati od mnijenja sv. otaca, a u drugome jest, pa kad bi i svi sv. oci u tome bili jednoglasni.

Kada istražujemo, kako je koji sv. otac razumio koji tekst sv. Pisma, moramo imati pred očima sva moguća razna tumačenja, koja se mogu dati pojedinim tekstima, n. pr. tumačenje slovno, duhovno, prilagodno i t. d. Šta više moramo znati, koju je svrhu imao pisac, kada je ovo ili ono rekao. A

što je najvažnije, moramo se obazrijeti ne samo na jedan tekst, već na sve, koji govore o istome predmetu i na okolnosti, koje ih prate. Ako koji sv. otac n. pr. jednom prigodom ovako tumači jedan tekst, a drugom onako, to ga se može okriviti sa protuslovlja samo onda, ako je sigurno, da u oba slučaja isti tekst jednako tumači n. pr. slovno; ako pako fali ta očevidnost, onda se mora pretpostaviti, da u jednome slučaju tumači n. pr. alegorično, a u drugome slovno.

2. Ovih se načela zaboravio držati dr. Jakšić pri navađanju sv. otaca. Mi ćemo se držati ovih jasnih principa i dokazati g. Jakšiću ovo:

Sv. oci, koje on navodi, priznaju **stvarni primat Petrov**. Oni nam predaju jasnu vjersku istinu skopčanu s raznim dokazima. U dokazima se i oni razilaze, ali su jednoglasni u fakti istine. Dr. je Jakšić prije svega inao pred očima razne dokazne citate, a ne samu istinu, pa je zato zapao u bludnju, da oni citati pobijaju i samu istinu, koju oni u rečenicima citatima ne navode, ali je navode drugom prigodom.

Oni teksti sv. otaca, koje g. kritičar navodi, da pobije kat. tumačenje Matth. 16, 18—19; Iv. 21, 15—18; Luc. 32, 22 ili su: a) plod jednog određenog metafizičkog ekleziološkog sistema i prema tome njihov auktoritet u dogmatici ne vrijedi, jer su plod pisca učenjaka, a ne svjedoka; b) ili ih sv. otac tumači ne u slovnom, nego u drugom tumačenju.

3. G. kritičar da dokaže, da se vatikanski oci nepravom pozivlju na spoменute tekste sv. Pisma, navodi svjedočanstva mnogih sv. otaca.¹ Mi ćemo sada da dokažemo, da su baš ovi oci izrično naučavali Petrovo prvenstvo.

Sv. Ambrozije nazivlje Petra is in quo Ecclesiae fundamentum est. (P. L. 15, 17 18). Kako je Ambrozije razumio Matth. 16, 18 i Luc. 32, 22 kazao nam je u svome djelu »De fide«: »Imaš u evanđelju, da je Petar rekao: molio sam se za te, da ne usfali vjera tvoja. Ali njemu istomu kad reče: Ti si Hrist, Sin Boga živoga, Isus odgovori: Ti si Petar i na ovome kamenu sagradit ću Crkvu moju; i tebi ću dati ključe kraljev-

¹ ove: Sv. Irenej, sv. Ciprijan, sv. Bazilije, sv. Ivan Zlatoust, sv. Jeronim, sv. Augustin, sv. Lav Veliki, sv. Ćiril Aleksandrijski, Teodoret Ćirski, Kuzma Kasiodor, sv. Ivan Damascen.

stva nebeskoga. Dakle, pošto je svojom oblašću kraljevstvo Petru davao, nije zar mogao po sebi i njegovu vjeru utvrditi, koga kada je kamenom nazvao, utvrdom Crkve ga je označio«. (P. L. 16, 653). Čujmo ga, što misli o Iv. 21, 15—18: Petra »nama ostavljaše namjestnikom svoje ljubavi. Ovako naime čitamo: Šimune Jonin, ljubiš li me? ... Veli mu Isus: Pasi ja-ganijce moje ... I zato, jer on sam od svih posvjedočava, svima se pretpostavlja« (P. L. 15, 1942). Ambrozije je cijelu svoju ekleziologiju izrazio onim svojim klasičnim izrazom: »Ubi ergo Petrus, ibi Ecclesia« (P. L. 14, 1134). S v. L e o n V e- l i k i Matth. 16, 18 tumači o Petrovoj osobi. Poslije nego li je naveo Matth. 16, 18, nastavlja: »Opstoji dakle, što je Hrist ustanovio i blaženi Petar, ne gubeći dobivenu čvrstoću ka-mena, izručeno mu kormilo Crkve nikad iz svojih ruku nije ispuštao. Jer tako ... kamenom je nazvan ... temeljem proglašen«. (P. L. 54, 146). Na drugom mjestu: »Jedini je Petar... pretpostavljen svima narodima i svima apoštolima ... ovima svima vlada Petar ... Petru je Hrist rekao: ... ti si kamen, jer si mojom kreposti učvršćen«. (P. L. 54, 149—50). O Luki 32, 22 izražuje se, da i ako je sve apoštole davao kušao i svima pri-jetila pogibao »ipak se Gospodin osobito za Petra brine i oso-bito za Petrovu vjeru on moli, jer ako vođa (mens principis) ne predobiven ostane ostali će sigurniji biti«. (P. L. 54, 151). S v. J e r o n i m veli: »Kako je on (Hrist) apoštolima svijetlost dao, da se svijetlo svijeta zovu: tako i Šimunu, koji je vjerovao u krstov kamen, dade ime Petar. I prema metafori kamena, njemu je uprav rečeno: Na tebi sagradit ću Crkvu svoju« (P. L. 26, 121—2). Na drugom mjestu piše, da je »jedan odabran, da ustanovljena jednom glava, razdoru se put presiječe« (P. L. 23, 258). S v. B a z i l i j e veli o Petru, da je »na sebe istoga pri-mio zgradu Crkve« (P. G. 29, 280) »omnibus apostolis praelatus ... cui claves regni coelorum conceditae sunt« (P. G. 31, 671). Christus post se Petrum Ecclesiae suae pastorem constituit« (P. G. 31, 1409). S v. I v a n Z l a t o u s t i zove Petra »temeljem Crkve« (P. G. 56, 575, 132; 57, 38). »Kada spome-nem Petra, imenovao sam kamen, koji se razbiti ne može, ne-pomičnu podumjentnu, velikoga Apoštola, prvog među učeni-cima« (P. G. 49, 298) Petru »su povjereni ključevi neba« (P. G.

60, 56) »njemu se u ruke daje predstojništvo nad braćom« (P. G. **59, 480**) »njemu je Hrist povjerio stado« (P. G. **60, 33**). Teodiret Cirski veli, da je Petar kao »apoštolski prvak« ne samo 70 učenika, nego i druge mnogobrojne učenike, o kojima govori apoštol Jakov (Act. 21, 20) »na jednaki način ulovio« (P. G. **80, 220** cf. 881); on je »korifej apostola« (P. G. **80, 873, 881; 82, 223, 233**). »Ti si Hrist Sin Boga živoga« rekao je Hristu

Sv. I v a n D a m a s c e n zove sv. Petra: »... korifej apoštola, čvrsti osnovni temelj, kamen nerazrušivi, utvrda Crkve, mirna luka, tvrda neuskolebiva... onaj, koji se imao brinuti za Crkvu, stup Crkvi, ona luka vjere, on naučitelj kruga zemaljskoga...« (P. G. **96, 136—7**).

Sv. Ćiril Aleksandrijski zove Petra »caeterorum caput et princeps« (P. G. **74, 478**). Hrist je Šimuna nazvao Petrom »jer je na njemu imao svoju Crkvu utemeljiti« (P. G. **73, 220**). »Isus je za Petra molio, zato ovaj može biti firmamentum atque magister svih kršćana« (P. G. **72, 916**).

(Nastavit će se).

